

KLASIČNA POLITIČKA EKONOMIJA (I DIO)

Predindustrijsko društvo

- **Veća uloga poljoprivrede**

- **Ruralna industrija**

- nema fabričkog sistema
- porodična proizvodnja

VLADAJUĆA KLASA
Zemljoposjednici, visoko
sveštenstvo i plemstvo

VIŠI SLOJ SREDNJE KLASA
(veliki trgovci, državni
službenici...)

NIŽA SREDNJA KLASA
(trgovci na malo, umjetnici,
zanatlije)

SELJACI, INDUSTRIJSKI RADNICI
(u poljoprivrednoj djelatnosti),
SIROTINJA

INDUSTRIJALIZACIJA – osvrt na Veliku Britaniju

- **Rađanje industrije sredinom 18. vijeka**
- Karakteristike:
  - Uspon sekundarnog sektora
  - Široka upotreba mašina na mehanički pogon
  - Korišćenje novih izvora energije
  - Pojava velikih preduzeća
- **Nove tehnologije** (PARNA MAŠINA i kameni ugalj) – eksploatacija resursa

INDUSTRIJALIZACIJA – osvrt na Veliku Britaniju

- **Dolazi do opšte komercijalizacije**
- Osnivanje Banke Engleske i mnoštva „seoskih“ banaka
- Osnivanje akcionarskih društava
- Kontrola javnih finansija od strane Parlamenta
- Poreski sistem visokoregresivan

INDUSTRIJALIZACIJA – osvrt na Veliku Britaniju

- **Pojačana transportna mreža** (vještački plovni kanali i drumske saobraćajnice)

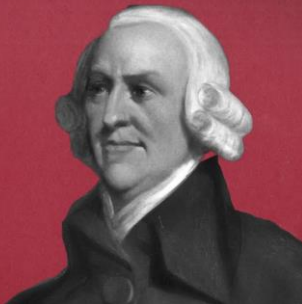
- U 19. vijeku **parne lokomotive** dovele do ekspanzije željezničkog saobraćaja

INDUSTRIJALIZACIJA – osvrt na Veliku Britaniju

- **Populacioni rast** sa izraženim unutrašnjim migracijama (sa 187 mil. stanovnika 1800. na 400 mil. 1900. u Evropi)
- **Uspon fabričkog sistema**, stvaranje modernih sindikata
- **Nejednakost dohodaka** (brži rast profita u odnosu na nadnice)
- Institucionalni okvir prilagođen individualnoj inicijativi i zaštiti privatnog vlasništva

Revolucija u ekonomskoj misli

ADAM
SMITH

KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

Adam SMIT rođen je 1723. godine u blizini Edinburga (Škotska)

- Obrazovanje na univerzitetima u Glazgovu i Oksfordu
- Profesor logike i moralne filozofije u Glazgovu i Edinburgu
- 1759. godine objavljuje knjigu **Teorija moralnih osjećanja**
- 1763. godine napušta profesorski poziv i dvije godine putuje Kontinentom (upoznaje Kenea, Tirgoa, Voltera)
- Po povratku u Škotsku posvećuje se pisanju kapitalnog djela **Istraživanje prirode i uzroka bogatstva naroda**
- 1776. godina, kada je djelo prvi put objavljeno, uzima se kao **godina nastanka moderne ekonomije**
- Nakon objavljivanja knjige imenovan je za carinskog službenika u Edinburgu gdje umire 1790. godine

KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

- **Adam Smit** se smatra ocem ekonomije – tvorcem sistema
- Smitova **opšta ideja su ekonomske slobode**
- Značajne teme:
  - prirodni poredak,
  - podjela rada,
  - teorija vrijednosti,
  - raspodjela,
  - uloga države u prosperitetu.

KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

- **PRIRODNI POREDAK**, imanentan ljudskoj prirodi, nadmoćniji je od državnih i društvenih institucija
- Prirodni poredak se stvara akcijama pojedinaca koji su vođeni *nevidljivom rukom*
- **Lični vs. kolektivni interes**

„Svaki pojedinac nužno ide za tim da godišnji dohodak društva poveća koliko god može. Doduše, pojedinac obično ne namjerava sprovesti javni interes, niti zna, koliko ga mnogo unapređuje...**Njega u tom, kao i u mnogim drugim slučajevima, vodi jedna nevidljiva ruka, da ostvari cilj koji uopšte nije namjeravao postići**“

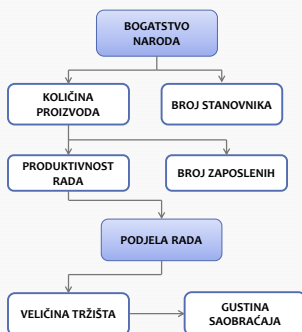
KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

Predmet analize
Bogatstvo naroda

Faktori napretka
produktivni rad i podjela rada

Tri prednosti podjele rada:

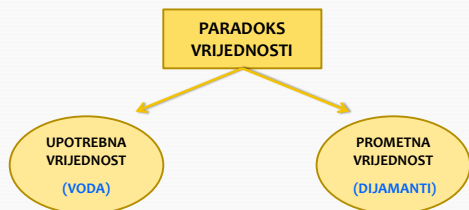
- **Povećanje znanja,**
- **Ušteda vremena,**
- **Izumi mašina.**

KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

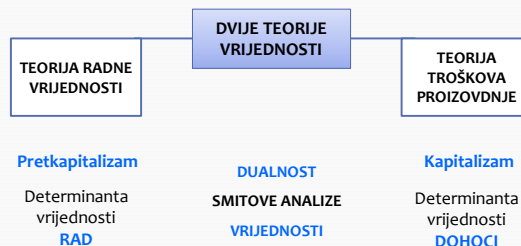
- Podjela rada kao posljedica ljudske sklonosti razmjeni
- Podjela rada nema granice u obimu proizvodnje, već u veličini tržišta
- *Proizvodni vs. neproizvodni rad*
- **Podjela rada** pokreće proces rada, a **akumulacija kapitala** je ono što ga održava u kretanju (važnost zaliha-bogatstva)

KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

- Korisnost (upotrebna vrijednost) nije determinanta vrijednosti!
- Klasična ekonomija nije riješila paradoks vrijednosti

KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

- Rad je determinanta vrijednosti u pretkapitalizmu i to u trojakom vidu:

utrošeni,
kupljeni,
ušteđeni rad.

„Može biti više rada u jednom satu teškog napora nego u dva sata laganog posla. Može biti više rada u jednom satu zaposlenosti u zanatu, za koji treba deset godina rada da se nauči, nego u mjesec dana radinosti u nekom običnom i opštepoznatom zaposlenju.“

KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

- Smit napušta teoriju radne vrijednosti u korist **teorije troškova proizvodnje**
- Sa pojavom kapitala dolazi do podjele proizvoda na dohotke: „Pri tom stanju stvari, cijeli proizvod rada ne pripada uvijek radniku. On ga u većini slučajeva mora dijeliti s vlasnikom kapitala koji ga zapošljava“
- Čim zemlja postane privatna svojina javlja se renta
- Vrijednost više nije proizvedena radom, nego je **agregacija tri dohotka: nadnice, profita i rente.**

KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

NADNICA	PROFIT	RENTA
Prirodna nadnica je minimalna nadnica Variranje nadnica obrnuto srazmjerno: ugodnosti zaposlenja stalnosti zaposlenja vjerovatnoći uspjeha Direktno srazmjerno: troškovima učenja povjerenju u zaposlenog SKLONOST ŠTEDNJI 0	Prinos od kapitala Glavna odlika profita NEIZVJESNOST Profit zbir Prinosa na ulog Naknade za rizik Profit i kamata SKLONOST ŠTEDNJI POZITIVNA	Cijena za upotrebu zemlje Renta je MONOPOLISTIČKA CIJENA Visina rente zavisi od Plodnosti tla Lokacije SKLONOST ŠTEDNJI 0

KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

- Smit razmatra **prirodnu** i **tržišnu cijenu** roba
- Tržišna cijena** se određuje odnosom ponude roba i tražnje, a **prirodna cijena** predstavlja cijelu vrijednost rente, rada i profita
- Uloga konkurencije u konvergenciji cijena
- Razlika između **apsolutne tražnje** (ukupna želja) i **efektivne tražnje** (želja + kupovna moć)

KLASIČNA EKONOMIJA – Adam SMITH

- U pogledu javne politike, Smit **zagovara slobodnu trgovinu**
  - Konkurencija kao osnovno načelo kapitalizma** (prijetnje su država i korporacije – monopoli)
- „Ljudi istog obrta rijetko se sastaju, čak i za vrijeme zabave i razonode, a da se razgovor ne završi zavjerom protiv javnosti ili nekim planom za podizanje cijena“
- Država da obavlja **samo nužne javne funkcije**
  - Proporcionalan porez** na ukupan prihod, njegovo ubiranje stalno, praktično i ekonomično

KLASIČNA POLITIČKA EKONOMIJA

(II DIO)

KLASIČNA EKONOMIJA – David RICARDO

Dejvid RIKARDO je bio engleski klasičar, poslovni čovjek, berzanski špekulant i član Parlamenta

- Kapitalno djelo **Principi političke ekonomije i oporezivanja**
- **Važni aspekti analize:**
  - teorije vrijednosti,
  - modeli rasta i raspodjele,
  - teorija komparativne prednosti.

David Ricardo
(1772-1823)

KLASIČNA EKONOMIJA – David RICARDO

RIKARDO razdvaja **upotrebnu** od **prometne** vrijednosti

- Upotrebna vrijednost (korisnost) je **uslov vrijednosti**

„Ako neka roba ne bi ni na koji način bila korisna – drugim riječima, ako ona ne bi ni na koji način mogla pridonijeti zadovoljenju naših potreba – ona ne bi imala nikakvu prometnu vrijednost...“

- Determinanta reproduktivnih roba je **RAD**
- Determinanta nereproduktivnih roba je **RIJETKOST**
- **Vrijednost neke robe zavisi od relativne količine rada** potrebnog za njenu proizvodnju (teorija radne vrijednosti)

KLASIČNA EKONOMIJA – David RICARDO

RIKARDO je smatrao nepotrebnim Smitovo ograničavanje teorije radne vrijednosti na vrijeme pretkapitalizma

NADNICA je „cijena koja je nužna da bi se omogućilo radnicima održavanje života i nastavljanje njihove rase, bez povećanja i bez smanjivanja.“

- **Željezni zakon nadnica** (radnici trebaju biti siromašni)
- **TRŽIŠNA vs PRIRODNA** cijena rada (ekspanzija, recesija)
- „Nadnice treba prepustiti poštenoj i slobodnoj konkurenciji tržišta i nikad ih se ne smije kontrolisati mijenjanjem legislative“

KLASIČNA EKONOMIJA – David RICARDO

- Rikardov **model rasta i raspodjele** veže se za „**žitne zakone**“ koji su visokim carinama onemogućili uvoz žita (1816-1846)
- Eru optimizma (**rastući prinosi**) iz perioda Smita, zamjenjuje era pesimizma (**opadajući prinosi**)
- U eri opadajućih prinosa i visoke cijene žita – **društvo se suočava sa opadajućim profitima zbog plaćanja rente** – rješenje je slobodna trgovina
- Kapital (fiksni i obrtni) – otimanje opravdane zarade radnika

KLASIČNA EKONOMIJA – David RICARDO

- Rikardo je dao doprinos teoriji međunarodne trgovine kroz **razvijanje principa komparativne prednosti**
- Faktori proizvodnje pokretljivi unutar jedne zemlje
- Do dobara se dolazi sopstvenom proizvodnjom ili spoljnotrgovinskom razmjenom

	ENGLESKA	PORTUGALIJA
VINO	120 čovjek-godina	80 čovjek-godina
PLATNO	100 čovjek-godina	90 čovjek-godina

KLASIČNA EKONOMIJA – SISMONDI

Simonde de SISMONDI (*Jean-Charles-Léonard Simonde de Sismondi, 1773-1842*) je francuski ekonomista i **posljednji predstavnik klasične političke ekonomije**

- Prvobitno zagovaranje ideja Adama Smita napustio je 1815. godine nakon druge posjete Britaniji
- Najvažnije ideje u knjizi **Novi principi političke ekonomije**:
  - Oštra kritika kapitalizma i hiperprodukcije
  - Krupna proizvodnja rađa monopole
  - Položaj sitnih proizvođača ne mogu popraviti kolonije

KLASIČNA EKONOMIJA – SISMONDI

- Sismondi je poznat po koncepciji **ekonomskog romantizma**
- Država da zaštiti individualne sitne proizvođače od „kobne konkurencije“ i spriječi dalji tehnološki napredak
- Sismondijev najveći doprinos bilo je prepoznavanje i karakterizacija društvenih klasa koje su u sukobu: **bogati i siromašni kapitalisti i radnici**
- Pravi razliku između **radnih** (nadnica) i **neradnih dohodaka** (renta i profit)

KLASIČNA EKONOMIJA – SISMONDI

- Za Sismondija je **čovjek prije svega potrošač**
- **Na makro nivou** – nedostatak agregatne tražnje vodi slomu kapitalizma
- **Na mikro nivou** – očuvanje samostalnosti i individualiteta, jednakosti ljudi
- Stalna akumulacija kapitala izaziva **krize hiperprodukcije**
- Potreban povratak na predistoriju kapitalizma – stanje sitne robne proizvodnje

KLASIČNA EKONOMIJA – odbrana sistema

- Razvoj načela korisnosti (interesa) u klasičnoj ekonomiji kroz doktrinu **UTILITARIZMA**
- Osnivač utilitarizma je britanski filozof i reformator **Džeremi BENTAM** (*Jeremy Bentham, 1748-1832*)
- Lični interes prednjači u odnosu na sve druge interese
čovjek nastoji da maksimizira korisnost ljudi su hedonisti i egoisti
- Ne postoji prirodna harmonija među interesima (pr. zločin)

KLASIČNA EKONOMIJA – odbrana sistema

- Geslo utilitarista – *najveća sreća najvećeg broja ljudi*
- Sukob interesa rješavati zakonodavstvom, društvenim i religijskim sankcijama
- Afirmacija „**moralne aritmetike**“ – računanje sreće mjerenjem vrijednosti užitka i bola
- Subjektivna teorija blagostanja (upoređivanje korisnosti)
- Zabluda uopštavanja (opšti interes zbir ličnih interesa)

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE (XIX vijek)

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE

- Razvoj klasične ekonomije u 19. vijeku karakterišu narasle protivrječnosti koje su u raskoraku sa idealizacijom kapitalizma
- Nejednakost u raspodjeli dohodaka i nejednakost u raspodjeli moći
- **Klasična politička ekonomija** vs. **Vulgarna ekonomija**
- **Produktivistički optimizam** vs. **Distributivni pesimizam**

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – najbitniji predstavnici

SEJ	MALTUS	MIL
Jean Baptiste SAY (1767-1832) ZAKON TRŽIŠTA	Thomas Robert MALTHUS (1766-1834) ZAKON STANOVNIŠTVA	James MILL (1773-1836) John S. MILL (1806-1873) TEORIJA FONDA NAJAMNINA

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – SAY

- U najpoznatijem djelu *Traktat o političkoj ekonomiji* (1803) **SEJ** je postavio cilj da „*sredi beskonačan kaos ideja u Smitovom djelu*“
- Cjelokupni predmet ekonomije dijeli se na **proizvodnju, raspodjelu i potrošnju**
- Tri faktora proizvodnje i tri dohotka

Rad	Nadnica
Zemlja	Renta
Kapital	Profit

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – SAY

- Odbacivanje teorije radne vrijednosti – SEJ smatrao da je **korisnost determinanta vrijednosti**
- Sejov najpoznatiji doprinos ekonomiji je **ZAKON TRŽIŠTA**
- U osnovi zakona tržišta je činjenica da je novac sredstvo razmjene

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – SAY

Sejov zakon tržišta: „Svaki predmet, od trenutka kad je proizveden, stvara za druge mogućnost prodaje za cio iznos svoje vrijednosti. Vidi se dakle da sama činjenica da je jedan proizvod stvoren, otvara, od tog trenutka, tržište drugim proizvodima. **Proizvodi se razmjenjuju za proizvode, svaka ponuda stvara svoju tražnju i svaka tražnja stvara svoju ponudu, svaki kupac je prodavac i svaki prodavac je kupac.**“

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – SAY

- Prema Sejovom zakonu tržišta **krize hiperprodukcije su nemoguće**
- Doprinosi Sejovog zakona:
  - negiranje postojanja „trećih lica“
  - širenje proizvodnje proširuje tržište
- Sejov zakon implicira punu zaposlenost i optimalnu alokaciju resursa
- Kritika – akt prodaje moguće odvojiti od akta kupovine

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – MALTHUS

- Maltusov rad se vezuje za rad Dejvida Rikarda
- Dok **Rikardo osuđuje rentu i zemljoposjednike, Maltus osuđuje radništvo**
- Odbacio je Rikardovu teoriju vrijednosti i **prihvatio teoriju troškova proizvodnje** („treća lica“)
- Za razliku od Rikarda, **Maltus kritikuje Sejov zakon tržišta** (mogućnost prekomjerne štednje i investiranja)

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – MALTHUS

- Maltus je **najpoznatiji po Zakonu stanovništva** koji je izložio u **Eseju o zakonu stanovništva...** jednom od prvih djela koje je posvećeno problematiki stanovništva

Maltusovi temeljni zaključci:

- **Stanovništvo je ograničeno raspoloživom hranom;**
- **Stanovništvo se razmnožava svuda gdje ima hrane;**
- **Tri su vrste ograničenja – moralno suzdržavanje, porok i nesreća.**

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – MALTHUS

Maltusov zakon stanovništva: „Zakon o kome je riječ sastoji se u stalnoj težnji, koja je svojstvena svim živim bićima, da se rasplodavaju brže nego što to dopušta količina hrane koju imaju na raspolaganju...**Populacija, kada je nekontrolisana, povećava se geometrijskom progresijom...životna sredstva, uz najpovoljnije uslove za rad, niukom slučaju ne mogu da rastu brže nego u aritmetičkoj progresiji.**“

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – MALTHUS

MALTUSOVO RAZLIKOVANJE OGRANIČENJA RASTU STANOVNIŠTVA

Pozitivna ograničenja (faktori koji povećavaju smrtnost)	Preventivna ograničenja (faktori koji smanjuju natalitet)
RAT GLAD EPIDEMIJE	MORALNO SUZDRŽAVANJE KONTRACEPCIJA ABORTUS

- Poruka Zakona o stanovništvu – **radnici snose odgovornost za svoju bijedu i siromaštvo**
- Ozbiljniji nedostatak Maltusove teorije stanovništva je **podcjenjivanje napretka poljoprivredne tehnologije**
- Teorija kao osnov pokreta (neo)maltuzijanstva

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – James MILL

- **Džems MIL** je sistematizovao Rikardovo učenje
- Najvažnije djelo **Elementi političke ekonomije** (1821)
- **Vrijednost stvara ne samo živi nego i opredmećeni rad** (problem „starog vina“)
- Protivrječnost interesa kapitalista i zemljoposjednika

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – John S. MILL

- **Džon Stjuart MIL** je posljednji veliki klasičar
- Najvažnije djelo **Principi političke ekonomije** iz 1848. godine bilo je standardni udžbenik političke ekonomije u Britaniji u drugoj polovini 19. vijeka
- Dž.S. MIL **odbacuje Sejov zakon tržišta** (dug vs. kratak rok)
- Prihvata Bentamov utilitarizam i Maltusov zakon stanovništva

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – John S. MILL

- **Rad i priroda** kao združeni faktori proizvodnje stvaraju vrijednost
- Mil **prihvata teoriju troškova proizvodnje** i smatra da je korisnost gornja granica vrijednosti
- Sva dobra dijeli u tri grupe:
  - **Apsolutno ograničena dobra** (det. rijetkost)
  - **Relativno ograničena dobra (1)** (det. ponuda i tražnja)
  - **Relativno ograničena dobra (2)** (det. troškovi proizvodnje)

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – John S. MILL

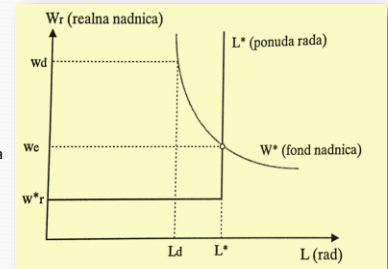
- Džon S. MIL je formulisao **Teoriju fonda najamnina**
- **Kretanje nadnica zavisi od kretanja stanovništva**
- **Stanovništvo zavisi od zakona o opadajućim prinosima**

Opadajući prinosi poskupljuju hranu, raste apsolutna nadnica, smanjuje se tražnja za radom, smanjuje se natalitet i priraštaj stanovništva. Najamnine zavise od srazmjere broja radnika i kapitala, a fond nadnica je unaprijed predumljeni dio za isplatu nadnica: otuda povećana konkurencija obara nadnicu, i obrnuto.

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – John S. MILL

PRIMJER

L – radna snaga
 W_r – realna nadnica
 L* – puna zaposlenost
 W_r* – minimalna nadnica
 Fond nadnica
 W* = W_e × L*

Nadnicu mogu rasti:

- Ako se ubrzava akumulacija kapitala,
- Ako se usporava rast stanovništva.

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – John S. MILL

- **Radnici nemaju pravo na cio proizvod**, jer ga stvaraju rad i kapital

Mil je pisao: „U našoj analizi preduslova proizvodnje, pokazali smo da osim rada postoji i drugi neophodan element. Postoji, takođe, i kapital; pošto je on rezultat uzdržavanja, **proizvod, njegova vrijednost, mora biti dovoljna da nagradi ne samo rad, nego i sve druge pojedince koji su se uzdržavali. Prinos za uzdržavanje je profit.**“

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – John S. MILL

- Pred kraj svog života, **1869. godine Mil se odriče teorije fonda najamnina** (naklonost sindikatima)
- Dilema: **da li je fond najamnina fiksiran u krakom roku?**
- Sredstva kapitaliste = kapital (fond nadnica) + dohodak na kapital
- Novi argument: **kapitalista bi mogao povećati fond nadnica smanjenjem svog dohotka!?**

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – John S. MILL

- **Stacionarna država u kojoj bi svi živjeli srazmjerno –** jednakost bogatstva i mogućnosti
- Svako ima pravo na dohodak koji zaradi, **problem je akumuliranje bogatstva bez granica**
- Porez na dohodak proporcionalan (ne oporezivati dohotke ispod određenog iznosa)
- Visoki porezi na nasljedstvo i raskoš

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – John S. MILL

- Svako odstupanje od *laissez faire*-a „**ako ga ne traži neko veliko dobro, jeste zasigurno zlo**“
- Izuzeće *laissez faire*-a i **potreba državne intervencije u slučaju:**
  - Zaštite potrošača,
  - Opšteg obrazovanja,
  - Čuvanja životne sredine,
  - Regulisanja javnih uslužnih djelatnosti itd.
- Pozitivni ekonomski podsticaji za siromašne

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – ostali predstavnici

Vilijem Nasau SENIOR (*William Nassau Senior*, 1790-1864) je bio profesor političke ekonomije u Oksfordu; najvažnije djelo **Nacrtna nauka o političkoj ekonomiji** (1836)

- Nastojao da sistematizuje ekonomsku teoriju
- **Korisnost i oskudnost** zajedno određuju vrijednost
- Profit se javlja kao rezultat *apstinencije*, tj. uzdržavanja kapitaliste od potrošnje
- Profit se ostvaruje u posljednjem času radnog vremena

RAZVOJ KLASIČNE EKONOMIJE – ostali predstavnici

Frederik BASTIJA (*Frederic Bastiat*, 1801-1850) francuski filozof i ekonomista; najvažnije djelo – **Ekonomске harmonije** (ideal je potpuna sloboda svake privredne aktivnosti)

Bastija u **Zakonu** piše: „Legalna pljačka se može izvršiti na bezbroj načina...carine, zaštita, povlastice, subvencije, podsticajne mjere, progresivno oporezivanje, narodne škole, garantovana radna mjesta, garantovani profit, minimalne nadnice, pravo na pomoć, pravo na oruda rada, bespovratni kredit i tako dalje, i tako dalje. Svi ovi planovi kao cjelina - sa svojim zajedničkim ciljem zakonitog pljačkanja - čine socijalizam.“

KRAJ KLASIČNE EKONOMIJE !?

- U posljednjoj trećini 19. vijeka završava se epizoda klasične političke ekonomije
- Odricanje Dž.S. Mila od teorije fonda najamnina, uspon marginalizma i pojava socijalističke i istorijske kritike
- Mikroekonomska pitanja postala glavna tema ekonomske analize
- **Prelazak iz klasične u neoklasičnu eru Alfred Maršal opisuje kao prelazak na viši stadijum** „*u kojem se djelovanje prirode proučava pažljivije i prikazuje tačnije kakvim jeste, čak i po cijenu djelimičnog gubitka jednostavnosti i određenosti, pa čak i prividne jasnoće.*“

HVALA NA PAŽNJI

Kabinet: 309

E-mail: jocodj@gmail.com